

ÉNEK-ZENE

1–4. évfolyam

emelt szint

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, az igényes zene felmutatása és megszerettetése, kulcsot adva a tanulóknak az éneklésen, zenélésen keresztül történő megismeréshez, megértéshez. A közös éneklés, muzsikálás élményének megteremtésén túl, amely révén megvalósul a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája, hangsúlyt kap a közvetlen cselekvés, alkotás folyamata, mely színesíti a fantáziát, formálja az ízlést.

A zenei jelrendszerek megismerése és alkalmazása a zene megértését, befogadását segíti. A magyar népzene, a nemzeti hagyományok, a zenetörténeti korszakok legfontosabb jellemzőinek megismerésén keresztül önálló zenei világnézet alakul ki, fejlődik a kritikai képesség, a nemzeti identitástudat.

Az emelt szintű ének-zene kerettanterv az általános ének-zenei fejlesztési feladatokat a Nemzeti alaptantervben foglalt célok továbbfejlesztésével éri el. Kodály Zoltán pedagógiai elvei alapján a teljes személyiség fejlesztését a mindennapos ének-zenei tevékenységen keresztül valósítja meg.

Fejlesztő hatása hozzájárul a harmonikus, esztétikai igényességre törekvő, társas kapcsolataiban együttműködő és nyitott személyiség neveléséhez. Igényességre, a nemzedékek közötti párbeszédre, értékálló és a kor igényeit is figyelembe vevő attitűd kialakítására törekszik. Teret biztosít a nemzeti hagyományok ápolásának, kapcsolatot teremt a társ művészetekkel és más tudományterületekkel. Tudományosan igazolt transzferhatása által elősegíti a tanulási folyamat eredményességét.

A kerettanterv kiemelt célja, hogy a tanulók a mindennapos művészeti, ének-zenei nevelés élmény- és ismeretanyaga birtokában az átlagosnál magasabb zenei műveltséggel rendelkezzenek, szociális, közösségi, esztétikai, erkölcsi és intellektuális értékrendjük gazdagodjék, személyiségük teljesebbé, harmonikusabbá váljék.

Az emelt szintű ének-zene kerettanterv fejlesztő munkájának várt eredménye:

- Magasabb szintű jártasság az éneklésben, a halláskészség kialakításában.
- A zenei írás-olvasás készségszintre fejlesztése a zenei reprodukciós képesség terén.
- A zeneértő és -érző képesség fejlesztésében a zenei stílusjegyek korokra jellemző, biztonságos felismerése, meghatározása és alkalmazása a zenei előadásban.
- Az énekkari munka a fejlesztő tevékenység szerves része. Az 1–2. évfolyam a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével készíti fel a tanulókat a magasabb évfolyamokban kiteljesedő kóruséneklés megismerésére és elsajátítására.
- Az emelt szintű ének-zene órai furulyatanítás alkalmazása elősegíti a tanult énekes relációk biztos gyakorlását. Általa egyszerű eszközt kaphatnak kezükbe a tanulók a megismert dallami fordulatok, dallamok biztosabb elsajátításához, különösen az alapozás során.

A heti öt- (évi 180) órás időkerettel rendelkező ének-zene tantárgy óraszámába, a jogszabályban foglaltaknak megfelelően, az énekkari vagy a kórusfoglalkozás összesen heti egy óra erejéig beszámítható. Ennek megfelelően a kerettanterv valamennyi évfolyamon heti négy- (évi 144) órás időkerettel lett beállítva, melyből az előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Mindez évi 14 óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően, a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

A táblázatokban két évre vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. A feltüntetett tematikai egységek és a közműveltségi tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást. A tagolás a

Nemzeti alaptanterv fejlesztési feladatai alapján készült, a rendezett áttekinthetőséget szolgálja. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

1. Zenei reprodukció

1.1. Éneklés

- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés öröme a tanulók az ünnepi alkalmak és hétköznapi számos területén (ünnepségeken, nemzeti ünnepeken, hangversenyeken, kórusversenyeken, fesztiválokra való részvétel alkalmával, kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon) megoszthassák egymással és másokkal.
- A szép kórushangzás és a tiszta intonáció eléréséhez a kóruspróbák, énekórák elején elegendő idő biztosítása szükséges a beéneklésre és hallásfejlesztésre, továbbá törekedni kell a próbafolyamat, illetve órák egészét átszövő folyamatos hangképzésre. Elvárás, hogy a kórus repertoárja a népdaloktól, gregorián énekektől napjaink zenéjéig minden stíluskorszakot felöleljen. A műsorválasztásban néhány igényes jazz vagy populáris darab mellett formabontó, újszerű művek is helyet kaphatnak. A műveket az igényes előadásra törekedve, a tanulók képességei szerint szükséges megválasztani.

1.2. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység

A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják, és képesek legyenek azokkal újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik a zene elemeinek önálló, magabiztos és helyes használatát, fejlesztik az önkifejező-képességet, kreativitást és zenei fantáziát.

A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek megismerése.

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott 1.3. számú *Felismerő kottaolvasás* fejlesztési feladat emelt szinten kibővített cél- és feladatrendszerrel szerepel. A zeneelméleti ismeretek felsorolása is ebben a fejezetben kap helyet.

1.3. Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek

A zenei olvasás és írás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában, de az önálló zenélésben is nélkülözhetetlen eszköz.

A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában. A kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása mindig az énekléshez és a hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A dalokból, zeneművekből vett zenei fordulatok szolgálnak a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, a szerkezeti felépítés megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében.

2. Zenei befogadás

2.1. A befogadói kompetenciák fejlesztése

A befogadói kompetencia fejlesztése kezdetben a figyelem készségének kialakítása és időtartamának növelése felé irányul. Alsó tagozatban a gyermek játékos tevékenység során képes leginkább elmélyült figyelemre, ezért az alsóbb évfolyamokon a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A mozgás lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és

megértésére, a zenei készségek elmélyítésére.

A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán szerepeljen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának is, hiszen a generativitás sokrétű zenei élményből fejlődik ki.

A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz a hallgatott zene funkciójához, stílusához és műfajához megfelelő közelítés. Lényeges, hogy a tanulók a zene különböző megnyilvánulásaihoz az annak leginkább megfelelő befogadói magatartással viszonyuljanak.

A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, valamint a biztos és differenciált hallási képesség és a zenei memória.

A zeneelméleti és zenetörténeti ismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik. Az elméleti és a lexikális adatoknak a kiválasztott műhöz kell kapcsolódniuk. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia. Egy szerzői életrajz ismertetésében főképp a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kapcsolatának, sorsfordulatainak átéreztetése szerepeljen. A formai, harmóniai és egyéb zeneelméleti ismeretek a zenei érzetekhez kapcsolódva segítsék a zenei jelenségek megértését.

2.2. Zenehallgatás

A rendszeres és figyelmes zenehallgatással a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálják.

Az első négy évfolyamon, az életkori sajátosságok figyelembevételével, a zenehallgatási anyag a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogat. A felső tagozatos évfolyamokon kronologikus rendszerezés érvényesül. Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedni kell a DVD-n, interneten elérhető koncertfelvételek bemutatására is.

Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni kell a tanulókat énekar(ok)ban és más önszerveződő zenei együttesekben való részvételre, zenei információk gyűjtésére. Fontos, hogy a hangverseny-látogatás legyen előkészített, és kövesse azt az élmények feldolgozása. Az ilyenformán átélt élmények maradandóak és életre szólóak. A legkiválóbb lehetőség az, ha az iskolai kórossal vagy osztállyal hangversenyeken szerepelnek a tanulók. Így a zenélés felemelő érzésén túl, tapasztalatokat szerezhetnek a hangverseny rendezéséről, lebonyolításáról is.

Az 1–4. évfolyamok feladata, hogy megalapozzák az énekes központú zenei nevelést, segítsék kialakítani a zene megszerettetéséhez és az egyes zeneművek élményt nyújtó megismeréséhez vezető utat. A mozgással, tánccal, játékkal egybekötött csoportos éneklés, a közös muzsikálás az egymásra figyelés és a közösségformálás rendkívüli lehetőségét biztosítja. Ebben az oktatási periódusban történik az egy- és többszólamú éneklési kultúra megalapozása, a helyes testtartás és légzés, a jó fizikai állóképesség kialakítása, illetve erősítése. A ritmusjátékok, az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások gyorsan és látványosan segítik az esztétikus, jól koordinált mozgást. A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételeit. A testhangszerek, ritmushangszerek/hangszerek használata fejleszti a hangsínhallást, figyelemre, koncentrációra nevel. A zenehallgatás az auditív befogadás fejlesztésének eszköze, és a gyermeki élményvilág fontos része. A néphagyományok, népszokások a zenei anyanyelv megismerésében, a nemzeti azonosságtudat megalapozásában töltenek be szerepet.

A gyermekek csoport előtti éneklése, hangszeres előadása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére. Az emelt szintű képzési forma lehetőséget biztosít arra, hogy a zenei írás-olvasás kiemelt szerepet kapjon.

Az 5–8. évfolyamokon az éneklés tisztasága, kifejezőereje, a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás kialakítása kerül a fejlesztés középpontjába. Megváltozik a fejlesztési feladatok szerkezete. Az éneklésre fordítható időkeret és az elméleti ismeretanyag a 7–8. évfolyamok felé haladva folyamatosan csökken, a befogadói kompetenciák fejlesztésére és a zenehallgatásra, zeneművek megismerésére fordítható idő növekszik. A magyar és más népek zenéje továbbra is jelen van az énekes anyagban, azonban a hangsúly folyamatosan eltolódik a műzenei szemelvények irányába. Elsődleges cél a stílusok jellegzetességeinek megismertetése, szerkesztésmódok, formai megoldások, egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok bemutatása.

A 7. és 8. évfolyamon a populáris zene szemelvényei is megjelenhetnek a tananyagban. Ezek elemzéskor fontos rámutatni a nép- és műzene stiláris és formai hatásaira. A zenei nevelés célja átalakul, megjelenik a zene önálló értelmezésének segítése is. Cél, hogy a tanulók a zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódjanak korunk kulturális sokszínűségében, értelmezni tudják a zene különféle funkcióit, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepét. Elvárás, hogy zenei dokumentumok gyűjtésével fejlődjön rendszerezési és feldolgozási készségük, képesek legyenek önálló vélemény, értékelés megfogalmazására.

Általánosságban véve: a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott fejlesztési követelmények alapján minden órának része az *éneklés*, a *zenei írás és olvasás*, a zenei *generatív készségek* fejlesztése és fenntartása, valamint a *zenehallgatás* kapcsán nyert zenei ismeretek, kompetenciák, az esztétikai fogékonyság bővítése.

Az *éneke-zene* tantárgy a Nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül az alábbiak megvalósításához járul hozzá hatékonyan:

- erkölcsi nevelés (az emberi kapcsolatok szabályainak elfogadása és a cselekvés mércéjévé tétele);
- nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete);
- állampolgárságra és demokráciára nevelés (önmaguk elhelyezése a közösségben, a szabályok fontosságának megértése, a tanuló társak, a szűkebb-tágabb közösség önkéntes aktivitással történő segítése);
- az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességek, a társakkal való együttműködés képessége, a mások iránt érzett felelősség és empátia);
- testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia);
- médiatudatosságra nevelés (választékosság, fejlett ízlésvilághoz tartozó szelekciós képesség, motiváció az értékes médiatartalmak befogadására).

A *kulcskompetenciák* fejlesztésében az éneke-zene tárgy az alábbiakhoz járul hozzá a maga eszközeivel:

- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség;
- anyanyelvi kommunikáció;
- idegen nyelvi kommunikáció;
- matematikai kompetencia;
- digitális kompetencia;
- szociális és állampolgári kompetencia;
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia;
- a hatékony, önálló tanulás.

Tárgyi feltételek:

- jól szellőztethető és elsötétíthető, mozgásra is alkalmas szaktanterem;
- kóruspróbák szervezéséhez mobilizálható asztalok és székek;
- karnagy kottapult;
- kórusdobogó;
- hangjegyírásra alkalmas ötvonalas tábla;
- pianínó vagy zongora;
- furulyák;
- ritmushangszerek;
- hangvilla;
- metronóm;
- kották, szakkönyvek, tankönyvek és hanghordozók tárolására alkalmas bútorzat;
- HIFI-berendezés;
- számítógép internet-hozzáféréssel, hangfalakkal és projektorral;
- zenehallgatáshoz szükséges hang- és képanyagok (CD, DVD);
- kottaanyag;
- sokszorosító eszközök.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 75 óra
Előzetes tudás	Legalább 10-15 népi énekes játék, gyermekdal, mondóka ismerete. Gyermekvers kifejező előadása. Jó éneklési készség az életkornak megfelelő hangmagasságban és hangterjedelemben (c'–c''), pontos hangátvétellel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egy- és többszólamú éneklési készség fejlesztése c'–d'' hangterjedelemben. Alapvető fejlesztési cél a dalok szövegtartalmát kifejező megszólaltatása, a szép éneklés, egységes hangzás kialakítása helyes légzéssel és artikulációval, pontos dalkezdettel és zárással. A népzenei anyag, a népi gyermekjátékok és a gyermekdalok megszólaltatása mozgással, néptáncjal, valamint szabad mozgásos improvizációval. Többszólamú művek énekeltetése. Hangszeres kíséret alkalmazása a zenei anyag megszólaltatásában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>ÉNEKLÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Megfelelő testtartás, helyes légzés és artikuláció, érthető szövegmondás. Homogén hangzás kialakítása, tiszta intonáció. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás. Dalkezdet megadott hangról és tempóban, pontos indítással. Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés c'–c'' hangterjedelemben, egyenletes tempóban.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekversek, szókincsbővítés, érthető szövegejtés, helyes artikuláció.</p> <p><i>Matematika:</i> páros számok.</p>

<p><i>Többszólamú éneklési készség fejlesztése:</i> A többszólamú éneklés kezdetei: második szólamként tartott hang éneklése, kérdés-felelet játékok, dallamosztinátók, ritmusosztinátók, hangszeres kíséret, kánonok, .</p> <p>A DALTANÍTÁS MÓDSZEREI: Hallás utáni daltanítás. Daltanítás jelrendszerről.</p> <p>ZENEI ANYAG: Legalább 100 dallam éneklése emlékezetből, pontos intonációval csoportosan és egyénileg is. Az éneklést sok mozgás, játék, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri.</p> <p><i>Népi gyermekjátékok:</i> Mondókák, kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások stb. bi-, tri-, tetra- pentaton,</p> <p><i>Magyar népdalok:</i> Névnepköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók stb. pentaton, pentachord, hexachord hangkészlettel.</p> <p><i>Megzenésített versek, megszővegesített olvasógyakorlatok, illetve biciniumok, népdalfeldolgozások:</i> Kodály Zoltán: Kis emberek dalai, valamint Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Szőnyi Erzsébet, Kerényi György, Papp Lajos stb. művei.</p> <p><i>Más népek dalai az alábbi kiadványok alapján:</i> Forrai Katalin: Szomszéd népek dalai Forrai Katalin: Európai gyermekdalok I–II. <i>Olvasógyakorlatok, intonációs gyakorlatok az alábbi kiadványok alapján:</i> Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat Kodály: 24 kis kánon a fekete billentyűkön</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> környezetünk, állatok, növények a gyermekdalokban, népdalokban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok, szerepjátékok, népdal és néptánc kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, a népi tárgykultúra.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Testtartás, légzés, artikuláció, frazeálás, intonáció, beéneklés. Gyors-lassú, halk-hangos, magas-mély, kérdés-felelet, kezdőhang-záróhang ellentétpárok. Gyermekdal, népdal, , kánon, , olvasógyakorlat. Egyenletes mérő, tempó. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum, dallamsor, kíséret, osztinátó, alsó szólam, felső szólam.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kisgyermekkorai zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó (testi) nagymozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempóváltozások érzékelése és reprodukciója, metrikus és kis formai egységek érzete. Énekes és ritmikus improvizációs feladatok önálló és csoportos megvalósítása. Dallammotívum-variációk és ritmusvariációk megszólaltatása. Ritmus- és dallamhangszeres, mozgás-improvizációs készségek kialakítása. A belső hallás fejlesztése. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSFEJLESZTÉS: Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés fejlesztése. Egyenletes mérőütés alkalmazása. Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója. Metrikus és kisebb formai egységek érzékelése. Játékos feladatok megoldása tanult ritmusokkal és hangokkal. Egyszerű tánclépések (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatása (kéz és láb által). Motorikus képességek fejlesztése és az ütemhangsúly érzékeltetése változatos mozgással és ütemezéssel. Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatóival, kézzel.</p> <p>GENERATIVITÁS FEJLESZTÉSE: Motívumokhoz, dallamsorokhoz kapcsolódó azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyeltetése és tudatosítása. Kérdés-felelet, valamint dallami párbeszéd alkotása pentaton fordulatokkal (szolmizálva is), dallami kiegészítés. Megadott szövegekre (pl. versek) ritmus és dallam rögtönzése. Megadott dallamokhoz variációk fűzése. Képekhez dallam és ritmus társítása.</p> <p>HALLÁSFEJLESZTÉS: Hangrelációk érzékelése és megjelenítése. Ellentétpárok, pl. csend és hang, beszéd és énekhang, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú érzékelése és reprodukciója. A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége:</p> <ul style="list-style-type: none"> – két-, három- és négyfokú dallamfordulatok: s-m; s-l; l-s-m; s-m-d; m-r-d; r-d-l; m-r-d-l; d-s,-l; d²-s. – ötfokú dallamfordulatok: lá-pentaton (s-m-r-d-l), dó-pentaton hangsor. <p>Átmenet nélküli vagy átmenettel történő dinamikai változások (forte, piano, crescendo, decrescendo) érzékeltetése kreatív gyakorlatokkal. Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtás, dallamvonás, dalfelismerés kézjelről, kézvonalrendszerről stb.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekversek, szókincsbővítés.</p> <p><i>Matematika:</i> relációk, kisebb-nagyobb, pótlás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ritmus a vizuális kultúrában.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció, mozgásimprovizáció.</p>

<p>ZENEI MEMÓRIA FEJLESZTÉSE: Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal.</p> <p>RITMIKAI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Egyenletes mérő és dalritmus együttes hangoztatása (nagy testi mozgással, testhangszerekkel, ritmushangszerekkel). Énekléssel megismert ritmusok, ritmusképletek hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Ritmososztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter. Többszólamú ritmusimprovizáció. Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatásával (nagy mozgásokkal). Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Gyors, lassú és tempóváltás érzékeltetése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Egyenletes mérő, tempó, ütem, ritmus. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum, dallamsor, kíséret. Belső hallás. Azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlés, variáció, rögtönzés, osztinátó.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Éneklési készség és a hallás utáni daltanulás képessége. 10-15 dalból (énekes játékból) álló repertoár ismerete. Az egyenletes mérőre járás képessége, a magas és mély, valamint a rövid és hosszú hang képzetének megléte.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hallás után és jelrendszerről történő daltanulás. A hang szolmizációs elnevezése, a kézjel használata. A zeneelméleti ismeretek bővítése. Grafikus notáció, ötvonalas rendszer használatának gyakorlása. A tanult dalok, gyakorlatok megszólaltatása „C” szoprán furulyán.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában történik.</p> <p><i>Grafikus notáció:</i> A test- és ritmushangszerek dinamikájának (erősebb-halkabb reláció, a hang kicsengése, elhalása), a hangok megszólalási gyakoriságának (egyenletesség, sűrűsödés, ritkulás), a hangszín, a hangzás (pl. gömbszerű kiterjedés) jelekkel (pont, vonal, folt) történő ábrázolása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 23 óra
	<p>Ritmikai elemek, metrum: Mérőütés. A mérő és ritmus megkülönböztetése. A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése. Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: negyedérték (tá) és negyed szünet (szün), nyolcadpár (ti-ti), félérték (tá-á) és félértékű szünet (szü-ün), . A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése. Ütem, ütemmutató, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. Ütemmutatók, ütemfajták: 2/4,</p> <p>Dallami elemek: Szolmizációs hangok: d'-l-s-m-r-d,-l,-s,. A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben (kézvonalrendszeren is). A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz, pótvonalak. Hangjegyszár irányának megfigyeltetése, a notáció helyes alkalmazása. Lépés és ugrás megkülönböztetése.</p> <p><i>Zeneelméleti ismeretek:</i> A C-dó, F-dó és G-dó használata. Hangsorok: pentaton,</p> <p><i>Zenei írás-olvasás:</i> a tanult zenei elemek felhasználásával. A tanult dallam felismerése kottaképről. Kottaolvasás (betűkottás és ötvonalas) belső hallás segítségével, majd éneklés szolmizálva, illetve abszolút nevekkal. Énekelt vagy hangszeren megszólaltatott motívumok, dallamsorok lejegyzése betűkottával, illetve a vonalrendszerbe hangjegyekkel.</p> <p><i>Furulyázás:</i> A furulya hangszer részei, hangindítás, hangok fogásai. Az ábécés nevek megismerése után tanult dalok, gyakorlatok megszólaltatása „C” szoprán furulyán, helyes technikával csoportosan és egyénileg is, F-dóban, G-dóban és C-dóban.</p>	
Kulcsfogalmak / fogalmak	Ritmus, ritmusképlet, szünet. Mérőütés, ütem, ütemmutató, 2/4, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. Vonalrendszer, vonal, vonalköz, pótvonala. Szolmizációs név, kézjel, betűjel, hangjegy, hangjegy szára, notáció. . C-dó, F-dó, G-dó. Pentaton, Furulya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Akusztikus tapasztalatok a környezet zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás térben: irány és távolság megnevezése. Zenehallgatási élmények korai gyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló figyelem, a koncentráció képességének kialakítása, a zenei emlékezet, a zenei fantázia fejlesztése. A hangszínhallás és a többszólamú hallási készség és formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A FIGYELEM KÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE: Kezdés és befejezés megfigyelése és érzékelése a szabad mozgásban. Különböző tempójú, táncos karakterű klasszikus zenedarabokhoz tánc vagy szabad mozgás rögtönzése. Dinamikai ellentétpárok, hirtelen hangerőváltás megkülönböztetése, fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal. Tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. A figyelem időtartamának folyamatos növelése.</p> <p>A HANGSZÍNHALLÁS ÉS A TÖBBSZÓLAMÚ HALLÁS FEJLESZTÉSE: Természetünk és környezetünk hangjainak felismerése. Az emberi hang magasságának (magas, mély) és hangszínének (gyermek, női és férfi) megkülönböztetése. Szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar hangzásának megkülönböztetése. Az élő zene és a gépzene hangzásának megkülönböztetése. A hangvilla hangja. A hangszerek hangjának felismerése: furulya, zongora, hegedű, gordonka (cselló), nagybőgő, fuvola, gitár, dob, triangulum, Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában.</p> <p>INTELLEKTUÁLIS MUNKA: A formaérzék fejlesztése, zenei elemzés a következő fogalmak használatával: azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció) és különbözőség. Egyszerű forma ábrázolása formaképlettel vagy rajzzal. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyelése és magyarázata. Ellentétpárok felismerése: staccato-legato, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, szóló-együttes. A dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> (türelem, tolerancia).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> élmények vizuális megjelenítése.</p>

zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb). A zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).	
NÉPZENE: Egyszerű népi hangszerek (dobok, sípok, húros hangszerek) készítése. Néptáncdialektusok.	
Kulcsfogalmak / fogalmak	Kezdés, befejezés, hangerő, hangerőváltás, tempó, tempóváltás. Ellentétpárok: staccato-legato, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, szóló-kórus, szólóhangszer-zenekar. Azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció), különbözőség. Hangszerek: furulya, zongora, hegedű, , gordonka (cselló), nagybőgő, fuvola, gitár, dob, triangulum, réztányér. Hangvilla. Népzene – néptánc.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 12óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Zeneművek jellegének, karakterének megkülönböztetése az ismétlődő zenehallgatások során. Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyag segítségével, valamint azok vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűsége. Cselekményes és programzene feldolgozása, a szereplők jellemének zenei eszközökkel történő azonosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan. <i>Természetünk és környezetünk hangjai, benyomások a zenéről:</i> csend és hang/zaj/zörej, beszéd és ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély stb. <i>Népzene:</i> A tanult magyar gyermekdalok, népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzenei, gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsi gyermeklakodalmas), más népek zenéi. Népdalok feldolgozásai (válogatás Bartók Béla: Gyermekeknek című sorozatából, Kodály Zoltán és Bárdos Lajos gyermekkoraiból, biciniumaiból). <i>Cselekményes zene, programzene (DVD-, illetve videofelvételekről):</i>		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Zeneművek tartalma, cselekménye. Szereplők jellemábrázolása. <i>Dráma és tánc:</i> cselekményes zenék, programzenék dramatizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim. <i>Vizuális kultúra:</i> élmények vizuális megjelenítése.

<p>Csajkovszkij, P. I.: Diótörő – balett (részletek), .</p> <p><i>Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:</i> Banchieri, A.: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrappunto bestiale alla mente) Lasso, O.: A visszhang (O la! O che bon eco!) Bach, J. S.: Válogatás a Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetekből Bach, J. S.: h-moll szvit – Badinerie Rameau, J. P.: A tyúk (La poule) Telemann, G. P.: Békák (Les Rainettes) Vivaldi, A.: A négy évszak – részletek Mozart, L.: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik) Mozart, W. A.: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), KV. 265. Rimszkij-Korszakov, N. A.: A dongó (részlet a „Mese Szaltán cárról” c. operából) Honegger, A.: Pacific 231 Ravel, M.: Lúdanyó meséi (Ma mère l’oye) – részletek Bartók B.: Gyermekeknek – részletek, Bartók B.: Mikrokozmosz – részletek Bartók B.: Gyermek- és női karok – Héjja, héjja, karahéjja!, Cipósütés; Lánycsúfoló; Legénycsúfoló Kodály Z.: Gyermekkarok – Héja, Katalinka, Gólya-nóta, Táncnóta, Méz, méz, méz, Túrót eszik a cigány; Lengyel László; Karácsonyi pásztoránc; Esti dal (gyermek-/női kari, vegyes kari és férfikari változat) Kurtág Gy.: Játékok – részletek</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei az év végén</p>	<p>A tanulók képesek 50 gyermekdalt és népdalt emlékezetből, a kapcsolódó játékokkal, c’-c” hangterjedelemben előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után és jelrendszerrel megtanulni. Képesek kánonokat csoportban, tisztán énekelni. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban.</p>
--	--

	<p>Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4-es, metrumot helyesen hangsúlyozzák. A tanult dallami és ritmikai elemek felhasználásával képesek motívumokat, dalsorokat improvizálni.</p> <p>Felismerik és lejegyzik a tanult zenei elemeket (ritmus, dallam). Pontosan, folyamatosan szólaltatják meg a tanult ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatokat csoportosan és egyénileg is. Tájékozódhatnak C-dóban, F-dóban és G-dóban.</p> <p>Szolmizálva éneklük a tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. Megfelelő előkészítés után hasonló dallamfordulatokat rögtönöznek.</p> <p>A dó helyének meghatározása után képesek lekottázni a tanult dalokat emlékezetből, az ismeretlen dallamokat átírják betűkottáról ötvonalas rendszerbe.</p> <p>Helyes technikával és tiszta intonációval szólaltatják meg „C” szoprán furulyán a tanult dalokat, gyakorlatokat csoportosan és egyénileg is. Képesek társaikkal együtt figyelmesen zenét hallgatni. Megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek az egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Különbséget tesznek az eltérő zenei karakterek között. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Megkülönböztetik a furulya, zongora, hegedű, gordonka (cselló), nagybőgő, fuvola, gitár, dob, triangulum, réztányér hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>Szívesen és örömmel hallgatják újra, felismerik a meghallgatott zeneműveket.</p>
--	---

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 75 óra
Előzetes tudás	<p>Legalább 10-15 népi énekes játék, gyermekdal, mondóka ismerete. Gyermekvers kifejező előadása.</p> <p>Jó éneklési készség az életkornak megfelelő hangmagasságban és hangterjedelemben (c'–c''), pontos hangátvétellel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az egy- és többszólamú éneklési készség fejlesztése c'– d'' hangterjedelemben.</p> <p>Alapvető fejlesztési cél a dalok szövegtartalmát kifejező megszólaltatása, a szép éneklés, egységes hangzás kialakítása helyes légzéssel és artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással.</p> <p>A népzenei anyag, a népi gyermekjátékok és a gyermekdalok megszólaltatása mozgással, néptáncsal, valamint szabad mozgásos improvizációval.</p> <p>Többszólamú művek énekeltetése.</p> <p>Hangszeres kíséret alkalmazása a zenei anyag megszólaltatásában.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>ÉNEKLÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Megfelelő testtartás, helyes légzés és artikuláció, érthető</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p>

<p>szövegmondás. Homogén hangzás kialakítása, tiszta intonáció. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás. Dalkezdés megadott hangról és tempóban, pontos indítással. Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés c' – d'' hangterjedelemben, egyenletes tempóban.</p> <p><i>Többszólamú éneklési készség fejlesztése:</i> A többszólamú éneklés kezdetei: második szólamként tartott hang éneklése, kérdés-felelet játékok, dallamosztinátók, ritmososztinátók, hangszeres kíséret, kánonok, egyszerű biciniumok, quodlibetek stb. Bevezetés az iskolai kóruséneklésbe.</p> <p>A DALTANÍTÁS MÓDSZEREI: Hallás utáni daltanítás. Daltanítás jelrendszerről.</p> <p>ZENEI ANYAG: Legalább 100 dallam éneklése emlékezetből, pontos intonációval csoportosan és egyénileg is. Az éneklést sok mozgás, játék, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. <i>Népi gyermekjátékok:</i> Mondókák, kiolvasók, csujogatók, sétáló, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások stb. bi-, tri-, tetra- pentaton, illetve bi-, tri-, tetra-, penta- hexachord hangkészlettel. <i>Magyar népdalok:</i> Névnepköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók stb. pentaton, pentachord, hexachord hangkészlettel. <i>Megzenésített versek, megszóvegesített olvasógyakorlatok, illetve biciniumok, népdalfeldolgozások:</i> Kodály Zoltán: Kis emberek dalai, Bicinia Hungarica I–IV., valamint Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Szőnyi Erzsébet, Kerényi György, Papp Lajos stb. művei. <i>Más népek dalai az alábbi kiadványok alapján:</i> Forrai Katalin: Szomszéd népek dalai Forrai Katalin: Európai gyermekdalok I–II. <i>Olvasógyakorlatok, intonációs gyakorlatok az alábbi kiadványok alapján:</i> Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat Kodály Zoltán: Ötfokú zene I–II. Kodály: Énekeljünk tisztán! Kodály: 24 kis kánon a fekete billentyűkön</p>	<p>gyermekversek, szókincsbővítés, érthető szövegejtés, helyes artikuláció.</p> <p><i>Matematika:</i> páros számok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> környezetünk, állatok, növények a gyermekdalokban, népdalokban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok, szerepjátékok, népdal és néptánc kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, a népi tárgykultúra.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Testtartás, légzés, artikuláció, frazeálás, intonáció, beéneklés. Gyors-lassú, halk-hangos, magas-mély, kérdés-felelet, kezdőhang-záróhang ellentétpárok. Gyermekdal, népdal, quodlibet, kánon, bicinium, olvasógyakorlat. Egyenletes mérő, tempó.</p>

	Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum, dallamsor, kíséret, osztinató, alsó szólam, felső szólam.
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Kisgyermekkor zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó (testi) nagymozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempóváltozások érzékelése és reprodukciója, metrikus és kis formai egységek érzete. Énekes és ritmikus improvizációs feladatok önálló és csoportos megvalósítása. Dallammotívum-variációk és ritmusvariációk megszólaltatása. Ritmus- és dallamhangszeres, mozgás-improvizációs készségek kialakítása. A belső hallás fejlesztése. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSFEJLESZTÉS: Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés fejlesztése. Egyenletes mérőütés alkalmazása. Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója. Metrikus és kisebb formai egységek érzékelése. Játékos feladatok megoldása tanult ritmusokkal és hangokkal. Egyszerű tánclépések (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatása (kéz és láb által). Motorikus képességek fejlesztése és az ütemhangsúly érzékeltetése változatos mozgással és ütemezéssel. Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatóásával, kézzel.</p> <p>GENERATIVITÁS FEJLESZTÉSE: Motívumokhoz, dallamsorokhoz kapcsolódó azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyeltetése és tudatosítása. Kérdés-felelet, valamint dallami párbeszéd alkotása pentaton, pentachord, hexachord és diatonikus fordulatokkal (szolmizálva is), dallami kiegészítés. Megadott szövegekre (pl. versek) ritmus és dallam rögtönzése. Megadott dallamokhoz variációk fűzése. Képekhez dallam és ritmus társítása.</p> <p>HALLÁSFEJLESZTÉS: Hangrelációk érzékelése és megjelenítése. Ellentétpárok, pl. csend és hang, beszéd és énekhang, hangos és</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekversek, szókincsbővítés.</p> <p><i>Matematika:</i> relációk, kisebb-nagyobb, pótlás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ritmus a vizuális kultúrában.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció, mozgásimprovizáció.</p>

<p>halk, mély és magas, rövid és hosszú érzékelése és reprodukciója. A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége:</p> <ul style="list-style-type: none"> – két-, három- és négyfokú dallamfordulatok: s-m; s-l; l-s-m; s-m-d; m-r-d; r-d-l; m-r-d-l; d-s,-l; d'-s. – ötfokú dallamfordulatok: lá-pentaton (s-m-r-d-l), dó-pentaton (l-s-m-r-d), lefutó dó-pentachord (s-f-m-r-d), illetve lefutó lá-pentachord (m-r-d-t,-l). – hexachord hangsor. <p>Átmenet nélküli vagy átmenettel történő dinamikai változások (forte, piano, crescendo, decrescendo) érzékeltetése kreatív gyakorlatokkal. Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújztatás, dallamelvonás, dalfelismerés kézjelről, kézvonalrendszerről stb.</p> <p>ZENEI MEMÓRIA FEJLESZTÉSE: Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal.</p> <p>RITMIKAI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Egyenletes mérő és dalritmus együttes hangoztatása (nagy testi mozgással, testhangszerekkel, ritmushangszerekkel). Énekléssel megismert ritmusok, ritmusképletek hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Ritmusosztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter. Többszólamú ritmusimprovizáció. Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatásával (nagy mozgásokkal). Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Gyors, lassú és tempóváltás érzékeltetése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Egyenletes mérő, tempó, ütem, ritmus. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum, dallamsor, kíséret. Belső hallás. Azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlés, variáció, rögtönzés, osztinátó.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció – Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek</p>	<p>Órakeret 23 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Éneklési készség és a hallás utáni daltanulás képessége. 10-15 dalból (énekes játékból) álló repertoár ismerete. Az egyenletes mérőre járás képessége, a magas és mély, valamint a rövid és hosszú hang képzetének megléte.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>Hallás után és jelrendszerről történő daltanulás. A hang szolmizációs elnevezése, a kézjel használata.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 23 óra
céljai	<p>A zeneelméleti ismeretek bővítése. Grafikus notáció, ötvonalas rendszer használatának gyakorlása. A tanult dalok, gyakorlatok megszólaltatása „C” szoprán furulyán.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában történik.</p> <p><i>Grafikus notáció:</i> A test- és ritmushangszerek dinamikájának (erősebb-halkabb reláció, a hang kicsengése, elhalása), a hangok megszólalási gyakoriságának (egyenletesség, sűrűsödés, ritkulás), a hangszín, a hangzás (pl. gömbszerű kiterjedés) jelekkel (pont, vonal, folt) történő ábrázolása.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: Mérőütés. A mérő és ritmus megkülönböztetése. A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése. Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: negyedérték (tá) és negyed szünet (szün), nyolcadpár (ti-ti), önálló nyolcadérték (ti) és szünete (szü), szinkópa, félérték (tá-á) és félértékű szünet (szü-ün), pontozott fél (tá-á-á) és pontozott fél szünetértéke (szü-ü-ün), egész érték (tá-á-á-á) és egész értékű szünet (szü-ü-ü-ün). A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése. Ütem, ütemmutató, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. Ütemmutatók, ütemfajták: 2/4, 3/4 és 4/4.</p> <p>Dallami elemek: Szolmizációs hangok: d’-t-l-s-f-m-r-d-t,-l,-s. A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben (kézvonalszeren is). Abszolút hangok (ábécés hangok) elhelyezése az ötvonalas rendszerben. A vonalszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz, pótvonalak. Hangjegyszár irányának megfigyeltetése, a notáció helyes alkalmazása. Lépés és ugrás megkülönböztetése.</p> <p><i>Zeneelméleti ismeretek:</i> Violinkulcs. Abszolút nevek (ábécés nevek): g-e”, valamint <i>fisz</i>, <i>cisz</i>, <i>gisz</i> és <i>bé</i>. Módosítójelek: kereszt, bé és feloldójel. A hangköz fogalma t1, t8, k2, n2 hangközök éneklése, felismerése, építése. A C-dó, F-dó és G-dó használata. Hangsorok: pentaton, pentachord és hexachord.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 23 óra
<p><i>Zenei írás-olvasás:</i> a tanult zenei elemek felhasználásával. A tanult dallam felismerése kottaképről. Kottaolvasás (betűkottás és ötvonalas) belső hallás segítségével, majd éneklés szolmizálva, illetve abszolút nevekkal. Énekelte vagy hangszeren megszólaltatott motívumok, dallamsorok lejegyzése betűkottával, illetve a vonalrendszerbe hangjegyekkel.</p> <p><i>Furulyázás:</i> A furulya hangszer részei, hangindítás, hangok fogásai. Az ábécés nevek megismerése után tanult dalok, gyakorlatok megszólaltatása „C” szoprán furulyán, helyes technikával csoportosan és egyénileg is, F-dóban, G-dóban és C-dóban.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Ritmus, ritmusképlet, szünet. Mérőütés, ütem, ütemmutató, 2/4, 3/4 és 4/4, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. Vonalrendszer, vonal, vonalköz, pótvonal. Szolmizációs név, kézjel, betűjel, hangjegy, hangjegy szára, notáció. Violinkulcs, abszolút név. Kereszt, bé, feloldójel. t1, t8, k2, n2. C-dó, F-dó, G-dó. Pentaton, pentachord és hexachord. Furulya.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 12 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Akusztikus tapasztalatok a környezet zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás térben: irány és távolság megnevezése. Zenehallgatási élmények korai gyermekkorból.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenehallgatásra irányuló figyelem, a koncentráció képességének kialakítása, a zenei emlékezet, a zenei fantázia fejlesztése. A hangszínhallás és a többszólamú hallási készség és formaérzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A FIGYELEM KÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE: Kezdés és befejezés megfigyelése és érzékelése a szabad mozgásban. Különböző tempójú, táncos karakterű klasszikus zenedarabokhoz tánc vagy szabad mozgás rögtönzése. Dinamikai ellentétpárok, hirtelen hangerőváltás megkülönböztetése, fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal. Tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. A figyelem időtartamának folyamatos növelése.</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> (türelem, tolerancia). <i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás. <i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó</p>

<p>A HANGSZÍNHALLÁS ÉS A TÖBBSZÓLAMÚ HALLÁS FEJLESZTÉSE: Természetünk és környezetünk hangjainak felismerése. Az emberi hang magasságának (magas, mély) és hangszínének (gyermek, női és férfi) megkülönböztetése. Szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar hangzásának megkülönböztetése. Gyermekkórus, női kar, férfikar, vegyes kar hangszínének megkülönböztetése. Az élő zene és a gépzene hangzásának megkülönböztetése. A hangvilla hangja. A hangszerek hangjának felismerése: furulya, citera, zongora, hegedű, mélyhegedű, gordonka (cselló), nagybőgő, fuvola, gitár, dob, triangulum, réztányér. Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában.</p> <p>INTELLEKTUÁLIS MUNKA: A formaérzék fejlesztése, zenei elemzés a következő fogalmak használatával: azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció) és különbözőség. Egyszerű forma ábrázolása formaképlettel vagy rajzzal. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyelése és magyarázata. Ellentétpárok felismerése: staccato-legato, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, szóló-együttes. A dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb). A zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).</p> <p>NÉPZENE: Egyszerű népi hangszerek (dobok, sípok, húros hangszerek) készítése. Néptáncdialektusok.</p>	<p>dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> élmények vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Kezdés, befejezés, hangerő, hangerőváltozás, tempó, tempóváltás. Ellentétpárok: staccato-legato, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, szóló-kórus, szólóhangszer-zenekar. Azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció), különbözőség. Hangszerek: furulya, citera, zongora, hegedű, mélyhegedű, gordonka (cselló), nagybőgő, fuvola, gitár, dob, triangulum, réztányér. Hangvilla. Gyermekkar, nőikar, férfikar, vegyeskar. Népzene – néptánc.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás – Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 14 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Zeneművek jellegének, karakterének megkülönböztetése az ismétlődő zenehallgatások során. Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyag segítségével, valamint azok vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségeire. Cselekményes és programzene feldolgozása, a szereplők jellemének zenei eszközökkel történő azonosítása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan. <i>Természetünk és környezetünk hangjai, benyomások a zenéről:</i> csend és hang/zaj/zörej, beszéd és ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély stb.</p> <p><i>Népzene:</i> A tanult magyar gyermekdalok, népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzeneészek, gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsai gyermeklakodalmás), más népek zenéi. Népdalok feldolgozásai (válogatás Bartók Béla: Gyermeknek című sorozatából, Kodály Zoltán és Bárdos Lajos gyermekkaraiból, biciniumaiból).</p> <p><i>Cselekményes zene, programzene</i> (DVD-, illetve videofelvételekről): Csajkovszkij, P. I.: Diótörő – balett (részletek), Purcell, H.: Dido és Aeneas – részletek (Boszorkány-duett, Barlang-jelenet, Matróz-tánc, Dido búcsúja).</p> <p><i>Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:</i> Banchieri, A.: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrappunto bestiale alla mente) Lasso, O.: A visszhang (O la! O che bon eco!) Bach, J. S.: Válogatás a Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetekből Bach, J. S.: h-moll szvit – Badinerie Rameau, J. P.: A tyúk (La poule) Telemann, G. P.: Békák (Les Rainettes) Vivaldi, A.: A négy évszak – részletek Mozart, L.: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik) Mozart, W. A.: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), KV. 265. Rimszkij-Korszakov, N. A.: A dongó (részlet a „Mese Szaltán cárról” c. operából) Honegger, A.: Pacific 231 Ravel, M.: Lúdanyó meséi (Ma mère l’oye) – részletek Bartók B.: Gyermeknek – részletek,</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Zeneművek tartalma, cselekménye. Szereplők jellemábrázolása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes zenék, programzenék dramatizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> élmények vizuális megjelenítése.</p>

<p>Bartók B.: Mikrokozmosz – részletek Bartók B.: Gyermekek- és női karok – Héjja, héjja, karahéjja!, Cipősütés; Lánycsúfoló; Legénycsúfoló Kodály Z.: Gyermekkarok – Héja, Katalinka, Gólya-nóta, Táncnóta, Méz, méz, méz, Túrót eszik a cigány; Lengyel László; Karácsonyi pásztortánc; Esti dal (gyermek-/női kari, vegyes kari és férfikari változat) Kurtág Gy.: Játékok – részletek</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulók képesek 100 gyermekdalt és népdalt emlékezetből, a kapcsolódó játékokkal, c’-d” hangterjedelemben előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után és jelrendszerrel megtanulni. Képesek többszólamú népdalfeldolgozásokat, biciniumokat, kánonokat csoportban, tisztán énekelni. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4-es, 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. A tanult dallami és ritmikai elemek felhasználásával képesek motívumokat, dalsorokat improvizálni. Felismerik és lejegyzik a tanult zenei elemeket (ritmus, dallam). Pontosan, folyamatosan szólaltatják meg a tanult ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatokat csoportosan és egyénileg is. Ismerik a violinkulcsot, az ábécés neveket (fisz, cisz, gisz, bé hangokkal együtt), módosító jeleket, az öt- és hatfokú hangsorokat, a tiszta oktáv és prím, valamint a szekund hangközöket. Tájékozódhatnak C-dóban, F-dóban és G-dóban. Szolmizálva éneklük a tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. Megfelelő előkészítés után hasonló dallamfordulatokat rögtönöznek. A dó helyének meghatározása után képesek lekottázni a tanult dalokat emlékezetből, az ismeretlen dallamokat átírják betűkottáról ötvonalas rendszerbe. Helyes technikával és tiszta intonációval szólaltatják meg „C” szoprán furulyán a tanult dalokat, gyakorlatokat csoportosan és egyénileg is.</p>
--	--

	<p>Képesek társaikkal együtt figyelmesen zenét hallgatni. Megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek az egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Különbséget tesznek az eltérő zenei karakterek között. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Megkülönböztetik a furulya, citera, zongora, hegedű, mélyhegedű, gordonka (cselló), nagybőgő, fuvola, gitár, dob, triangulum, réztányér, a gyermekkar, női kar, férfikar, vegyeskar hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Szívesen és örömmel hallgatják újra, felismerik a meghallgatott zeneműveket.</p>
--	---

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 75 óra
Előzetes tudás	Az előző osztályokban tanult dalok, többszólamú művek ismerete pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, szolmizálva. Előadás megfelelő tempóban, tiszta intonációval, szép hangon, emlékezetből. Dalkezdés megadott hangról c’-d” hangterjedelemben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egy- és többszólamú éneklés fejlesztése. A hangterjedelem bővítése: a–e”. A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása. Dalkincs bővítése jelrendszerről és hallás után. A kulturált kórushangzás megalapozása, a tanulók énektechnikájának, intonációs készségének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>ÉNEKLÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, szolmizálva, tiszta intonációval. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás. Éneklés a–e”hangterjedelemben, egyenletes tempóban.</p> <p>TÖBBSZÓLAMÚ ÉNEKLÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Éneklés több szólamban. Dudabasszus, kvintpárhuzam, orgonapont éneklése. Dalok hangszer-/ritmushangszer-kísérettel, kánonok, Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Szőnyi Erzsébet, Kerényi György, Papp Lajos stb. biciniumai.</p> <p>A daltanítás módszerei: Hallás utáni daltanítás. Daltanítás jelrendszerről.</p> <p>ZENEI ANYAG: <i>Magyar népdalok:</i> Változatos szöveg-tárgykör és hangulat szerint válogatva.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető kifejező szövegmondás, világos artikuláció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete. Tárgyak, épületek ornamentikája; népzene, ill. műzene díszítései.</p>

<p>Jeles napok, ünnepi szokások dallamai. Régi rétegű és új stílusú népdalok.</p> <p><i>Magyar történelmi énekek:</i> Táncdallamok. Kurucdalok. Kossuth-nóták.</p> <p><i>Biciniumok, népdalfeldolgozások:</i> Kodály Zoltán: <i>Bicinia Hungarica I–IV.</i>, valamint Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Szőnyi Erzsébet, Kerényi György, Papp Lajos stb. művei.</p> <p><i>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva.</i> Könnyen énekelhető témák vokális és hangszeres művekből a zenehallgatás előkészítésére.</p> <p><i>Nemzeti énekiünk:</i> Erkel Ferenc–Kölcsey Ferenc: Himnusz</p> <p><i>Olvasógyakorlatok, intonációs gyakorlatok az alábbi kiadványok alapján:</i> Kodály: <i>Énekeljünk tisztán!</i> Tegzes György: <i>Hétfokú olvasógyakorlatok I–II.</i> (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.)</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Beéneklés. Dudabasszus, kvintpárhuzam, orgonapont. Kánon, népdalfeldolgozás, bicinium, hangszerkíséret. Népdal, jeles nap, ünnepi szokások dallamai. Táncdallam, kurucdal, Kossuth-nóta.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Koordinált, ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő alkalmazása. Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója. Metrikus és kis formai egységek érzete. Énekes és ritmikus improvizációs feladatok önálló és csoportos megvalósítása. Dallamotívum-variációk és ritmusvariációk megszólaltatása. Ritmus- és dallamhangszeres, valamint mozgásimprovizációk. Belső hallás. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A páros tagolódású formai egységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, többszólamú ritmusimprovizáció a tanult ritmusképletek felhasználásával. Dallami improvizáció pentaton, pentachord, hexachord, hétfokú hangkészletben.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSFEJLESZTÉS: Koordinált ritmikus mozgás. Egyenletes mérőütés alkalmazása. Tempó- és ütemváltozások érzékelése és reprodukciója. Formai egységek érzékelése. Játékos feladatok megoldása tanult ritmusokkal és hangokkal. Egyszerű tánclépések, a ritmus változatos megszólaltatása (kéz és láb által). Motorikus képességek fejlesztése és az ütemhangsúly érzékeltetése változatos mozgással és ütemezéssel. Hangrelációk érzékeltetése a térben.</p> <p>GENERATIVITÁS FEJLESZTÉSE: Motívumokhoz, dallamsorokhoz kapcsolódó azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyelése és tudatosítása. Kérdés-felelet, valamint dallami párbeszéd alkotása a tanult fordulatokkal (szolmizálva és abszolút nevekkal), dallami kiegészítés. Megadott szövegekre (pl. versek) ritmus és dallam rögtönzése. Megadott dallamokhoz variációk fűzése. Énekes rögtönzés pentaton, pentachord, hexachord, dúr, moll és modális hangkészlettel. Képekhez dallam és ritmus társítása.</p> <p>HALLÁSFEJLESZTÉS: Hangrelációk érzékelése és megjelenítése. A tanult dalokból ismert és új relációk kiemelésének képessége. Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamvonás, dalfelismerés kézjelről, kézvonalrendszerről stb.</p> <p>ZENEI MEMÓRIA FEJLESZTÉSE: Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal.</p> <p>RITMIKAI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Egyenletes mérő és dalritmus együttes hangoztatása (testhangszerekkel, ritmushangszerekkel). Énekléssel megismert ritmusok, ritmusképletek hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel, több szólamban is. Ritmusosztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter. Többszólamú ritmusimprovizáció. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Gyors, lassú és tempóváltás érzékeltetése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek - kérdés és felelet. Nyelvi/zenei szólánc.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Önkifejezés erősítése, néptánc. Tánclépés-kombinációk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenletes mérő, tempó, ütem, ritmus. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum, dallamsor, kíséret. Belső hallás. Azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlés, variáció, rögtönzés, osztinató.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Az előző két évben az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről, és azok hangoztatása ritmusnevekkel, szolmizálva. A zenei notáció, az abszolút nevek ismerete a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kottaolvasási és dallamírási készség fejlesztése, a tanult ritmikai, metrikai és dallami elemek bővítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében történik.</p> <p>RITMIKAI ELEMEEK, METRUM: Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: nyújtott ritmus (táj-ti/tám-ti), éles ritmus (ti-táj/ti-tám), kis nyújtott ritmus (tj-ri/tim-ri), kis éles ritmus (ri-tij/ri-tim), a tizenhatod (ti-ri-ri-ri/ri-ri-ri) és szünetjele (sz), a tizenhatodos ritmusképletek (ri-ri-ti és ti-ri-ri), triola. A notáció helyes alkalmazása. A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése, váltakozó ütem.</p> <p>DALLAMI ELEMEEK: Új szolmizációs hangok: fi, szi, ri, tá. A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben. A notáció helyes alkalmazása. A dúr, moll hangsorok dallamfordulatai, a modális hangsorok jellegzetességei: dór, fríg, líd, mixolíd, eol.</p> <p>ZENEELMÉLETI ISMERETEK: Előjegyzések. Hangnemek 2# 2b-ig, Modális hangsorok: dór, fríg, líd, mixolíd és eol. További hangközök: t5, k3, n3,</p> <p><i>Zenei írás-olvasás:</i> a tanult zenei elemek felhasználásával.</p>		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok, műveletek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a hangmagasság vizuális ábrázolása, a hangzás és jelek összefüggése.</p>

<p>A tanult dallam felismerése kottaképről. Kottaolvasás (betűkottás és ötvonalas) belső hallás segítségével, majd éneklés szolmizálva, illetve abszolút nevekkal. Énekelt vagy hangszeren megszólaltatott motívumok, dallamsorok lejegyzése betűkottával, illetve a vonalrendszerbe hangjegyekkel.</p> <p>FURULYÁZÁS: A tanult dalok, gyakorlatok megszólaltatása „C” szoprán furulyán, helyes technikával csoportosan és egyénileg is. A dallamokhoz tartozó új hangok fogása (kétvonalas oktáv és módosított hangok).</p> <p>NÉPZENE: Régi réteg és új stílus. A régi rétegű és új stílusú népdalok legfontosabb elemzési szempontjai: dallamvonal, sorszerkezet, kvintváltás, hangsor, szótagszám, előadásmód (parlando, rubato, tempo giusto), alkalmazkodó ritmus. Jeles napok, ünnepi szokások.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ritmusnév és gyakorlónév Módosított hang: fi, szi, ri, tá. Előjegyzés 2# 2b-ig, dúr és moll, dór, fríg, líd, mixolíd, eol. Hangköz: t5, k3, n3, Dallamvonal, sorszerkezet, kvintváltás, hangsor, szótagszám, előadásmód, parlando, rubato, tempo giusto, alkalmazkodó ritmus.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 12 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A zenére való figyelés képessége. Hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenehallgatásra irányuló figyelem képességének további fejlesztése. A hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A FIGYELEM KÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE: A figyelem időtartamának növelése hosszabb zenehallgatási anyag segítségével. Zenei megfigyelésre koncentráló feladatok.</p> <p>A HANGSZÍNHALLÁS ÉS A TÖBBSZÓLAMÚ HALLÁS FEJLESZTÉSE: Énekes hangfajok megkülönböztetése (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus).</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> arányok, formák megfigyelése; szimmetria,</p>

<p>Hangszínhallás további fejlesztése új hangszerek megfigyeléséhez kapcsolódóan: tekerő, duda, oboa, klarinét, fagott, kürt, trombita, üstdob. Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában.</p> <p>INTELLEKTUÁLIS MUNKA: A formaérzék fejlesztése, zenei elemzés a következő fogalmak használatával: azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció) és különbözőség. Egyszerű forma ábrázolása formaképlettel vagy rajzzal. Ellentétpárok: dúr-moll. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyelése és magyarázata. A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. A dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb). A zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás). Természetábrázolás a zenében.</p> <p>NÉPZENE: Jeles napok, ünnepi szokások. Néptáncdialektusok, hangszeres népi tánczene.</p>	<p>aszimmetria; bábkészítés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Énekes hangfaj, tekerő, duda, oboa, klarinét, fagott, kürt, trombita, üstdob. Jeles nap, ünnepi szokás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret t 14óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Figyelmes zenehallgatás. Eltérő zenei karakterek megkülönböztetése. Hangszínhallás és formaérzék. Ismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó népzenei és műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. A tanulók zeneértővé és hangverseny-látogatóvá nevelése a rendszeres zenehallgatás által.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan.</p> <p><i>Népzene:</i> A tanult népdalok, hangszeres népzene felvételei, népi hangszerek megismertetése felvételtől, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás:</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> zeneművek tartalma, cselekménye, szereplők jellemábrázolása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i></p>

<p>Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb.</p> <p><i>Cselekményes zene, programzene, daljáték (DVD-, illetve videofelvételekről):</i> Prokofjev, Sz.: Péter és a farkas Saint-Saëns, C.: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux) – részletek Britten, B.: A kis kéményseprő (The Little Sweep), in: Csináljunk operát! (Let's Make an Opera), op. 45.</p> <p><i>Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:</i> Jannequin, C.: A madarak éneke (Les chant des oiseaux) Morley, T.: Fyre, fyre Händel, G. F.: Vízi zene, D-dúr szvit – Allegro tétel Mozart, W. A.: A dúr szonáta, III. tétel Alla Turca Vivaldi, A.: A négy évszak – részletek Chopin, F.: „Esőcsepp” prelúd Liszt F.: A Villa d'Este szökőkútjai Strauss, J.: Kék Duna keringő, Radetzky induló Bartók B.: Mikrokozmosz – részletek Bartók B.: Negyvennégy duó két hegedűre – részletek Dohnányi E.: Variációk egy gyermekdalra, op. 25. Kodály Z.: Gyermekek- és női karok – Angyalok és pásztorok; Új esztendő köszöntő; Villó; Gergely-járás; Pünkösdlő; Zöld erdőben;</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	<p>cselekményes zenék, programzenék dramatisztizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> környezetünk, növények és állatok, természeti jelenségek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei téma, kíséret, énekes hangfaj, zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei az év végén</p>	<p>Képesek a tanulók legalább 40 népzenei, 8 műzenei és 12 többszólamú művet emlékezetből, a–e” hangterjedelemben csoportosan, a népdalokat több versszakkal, csokorba rendezve is előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után és jelrendszerről megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan</p>
--	---

	<p>többszólamú darabokat, kánonokat megszólaltatni.</p> <p>A tanulók énektechnikája, lapról olvasási készsége, harmonikus hallása alkalmassá teszi őket a magas szintű kórusmunkára.</p> <p>Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes löktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást.</p> <p>Ismerik a fi, szi, ri, tá módosított hangokat, a dúr és moll hangnemeket 2# 2b-ig.</p> <p>Ismerik a dór, fríg, líd, mixolíd és eol hangsorokat, a tiszta kvint és a kis és nagy terct hangközöket.</p> <p>Felismerik, lejegyzik és megszólaltatják a tanult zenei elemeket (metrum, dinamikai jelzések, ritmus, dallam).</p> <p>Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és emlékezetből szolmizálják.</p> <p>Szolmizálva és abszolút nevekkkel éneklük a tanult dalok stílusában megszerkesztett dallamfordulatokat. Megfelelő előkészítés után hasonló dallamfordulatokat rögtönöznek.</p> <p>Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk.</p> <p>Helyes technikával és tiszta intonációval szólaltatják meg „C” szoprán furulyán a tanult dalokat, gyakorlatokat csoportosan és egyénileg is.</p> <p>Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség) felismerik és meg tudják fogalmazni.</p> <p>Fejlődik hangszínhallásuk. Megkülönböztetik tekerő, duda, oboa, klarinét, fagott, kürt, trombita, üstdob hangszínét, valamint az énekes hangfajokat. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>Zenehallgatásuk tudatos, figyelmesen hallgatják a zeneműveket. A zenehallgatásra kiválasztott művek közül 10 alkotást/műrészletet ismernek.</p>
--	---

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 75 óra
Előzetes tudás	Az előző osztályokban tanult dalok, többszólamú művek ismerete pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, szolmizálva. Előadás megfelelő tempóban, tiszta intonációval, szép hangon, emlékezetből. Dalkezdés megadott hangról c’-d” hangterjedelemben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egy- és többszólamú éneklés fejlesztése. A hangterjedelem bővítése: a–e”. A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása. Dalkincs bővítése jelrendszerről és hallás után. A kulturált kórushangzás megalapozása, a tanulók énektechnikájának, intonációs készségének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
ÉNEKLÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető

<p>Éneklés szöveggel, szolmizálva, tiszta intonációval. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás. Éneklés a–e”hangterjedelemben, egyenletes tempóban.</p> <p>TÖBBSZÓLAMÚ ÉNEKLÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Éneklés több szólamban. Dudabasszus, kvintpárhuzam, orgonapont éneklése. Dalok hangszer-/ritmushangszer-kísérettel, kánonok, Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Szőnyi Erzsébet, Kerényi György, Papp Lajos stb. biciniumai.</p> <p>A daltanítás módszerei: Hallás utáni daltanítás. Daltanítás jelrendszeréről.</p> <p>ZENEI ANYAG: <i>Magyar népdalok:</i> Változatos szöveg-tárgykör és hangulat szerint válogatva. Jeles napok, ünnepi szokások dallamai. Régi rétegű és új stílusú népdalok.</p> <p><i>Magyar történeti énekek:</i> Táncdallamok. Kurucdalok. Kossuth-nóták.</p> <p><i>Biciniumok, népdalfeldolgozások:</i> Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica I–IV., valamint Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Szőnyi Erzsébet, Kerényi György, Papp Lajos stb. művei.</p> <p><i>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva.</i> Trubadúr énekek. Könnyen énekelhető témák vokális és hangszeres művekből a zenehallgatás előkészítésére.</p> <p><i>Nemzeti énekünk:</i> Erkel Ferenc–Kölcsey Ferenc: Himnusz</p> <p><i>Olvasógyakorlatok, intonációs gyakorlatok az alábbi kiadványok alapján:</i> Kodály: Énekeljünk tisztán! Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok I–II. (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.)</p>	<p>kifejező szövegmondás, világos artikuláció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatisztizált előadása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete. Tárgyak, épületek ornamentikája; népzene, ill. műzene díszítései.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Beéneklés. Dudabasszus, kvintpárhuzam, orgonapont. Kánon, népdalfeldolgozás, bicinium, hangszerkíséret. Népdal, jeles nap, ünnepi szokások dallamai. Táncdallam, kurucdal, ungarésca, Kossuth-nóta. Trubadúrének.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	<p>Koordinált, ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő alkalmazása.</p> <p>Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója.</p> <p>Metrikus és kis formai egységek érzete.</p> <p>Énekes és ritmikus improvizációs feladatok önálló és csoportos megvalósítása. Dallamotívum-variációk és ritmusvariációk megszólaltatása. Ritmus- és dallamhangszeres, valamint mozgásimprovizációk.</p> <p>Belső hallás.</p> <p>A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A páros tagolódású formai egységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, többszólamú ritmusimprovizáció a tanult ritmusképletek felhasználásával. Dallami improvizáció pentaton, pentachord, hexachord, hétfokú hangkészletben.</p> <p>A 6/8-os, 3/8-os metrum érzete és helyes hangsúlyozása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSFEJLESZTÉS:</p> <p>Koordinált ritmikus mozgás.</p> <p>Egyenletes mérőütés alkalmazása.</p> <p>Tempó- és ütemváltozások érzékelése és reprodukciója.</p> <p>Formai egységek érzékelése.</p> <p>Játékos feladatok megoldása tanult ritmusokkal és hangokkal.</p> <p>Egyszerű tánclepek, a ritmus változatos megszólaltatása (kéz és láb által).</p> <p>Motorikus képességek fejlesztése és az ütemhangsúly érzékeltetése változatos mozgással és ütemezéssel.</p> <p>Hangrelációk érzékeltetése a térben.</p> <p>GENERATIVITÁS FEJLESZTÉSE:</p> <p>Motívumokhoz, dallamsorokhoz kapcsolódó azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyelése és tudatosítása.</p> <p>Kérdés-felelet, valamint dallami párbeszéd alkotása a tanult fordulatokkal (szolmizálva és abszolút nevekkkel), dallami kiegészítés.</p> <p>Megadott szövegekre (pl. versek) ritmus és dallam rögtönzése.</p> <p>Megadott dallamokhoz variációk fűzése.</p> <p>Énekes rögtönzés pentaton, pentachord, hexachord, dúr, moll és modális hangkészlettel. Dallamok átalakítás dúrból mollba és viszont.</p> <p>Képekhez dallam és ritmus társítása.</p> <p>HALLÁSFEJLESZTÉS:</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>mondatszerkezetek - kérdés és felelet.</p> <p>Nyelvi/zenei szólánc.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i></p> <p>Önkifejezés erősítése, néptánc. Tánclepek-kombinációk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>vizuális jelek és jelzések használata.</p>

<p>Hangrelációk érzékelése és megjelenítése. A tanult dalokból ismert és új relációk kiemelésének képessége. Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás, dalfelismerés kézjelről, kézvonalrendszerről stb.</p> <p>ZENEI MEMÓRIA FEJLESZTÉSE: Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal.</p> <p>RITMIKAI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE: Egyenletes mérő és dalritmus együttes hangoztatása (testhangszerekkel, ritmushangszerekkel). Énekléssel megismert ritmusok, ritmusképletek hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel, több szólamban is. Ritmusosztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter. Többszólamú ritmusimprovizáció. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Gyors, lassú és tempóváltás érzékeltetése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Egyenletes mérő, tempó, ütem, ritmus. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum, dallamsor, kíséret. Belső hallás. Azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlés, variáció, rögtönzés, osztinátó.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Zenei írás-olvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	<p>Az előző két évben az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről, és azok hangoztatása ritmusnevekkel, szolmizálva.</p> <p>A zenei notáció, az abszolút nevek ismerete a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kottaolvasási és dallamírási készség fejlesztése, a tanult ritmikai, metrikai és dallami elemek bővítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában történik.</p> <p>RITMIKAI ELEMELK, METRUM: Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: nyújtott ritmus (táj-ti/tám-ti), éles ritmus (ti-táj/ti-tám), kis nyújtott ritmus (tij-ri/tim-ri), kis éles ritmus (ri-tij/ri-tim), a tizenhatod (ti-ri-ri-ri/ri-ri-ri-</p>		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok, műveletek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a hangmagasság vizuális ábrázolása, a hangzás</p>

<p>ri) és szünetjele (sz), a tizenhatodos ritmusképletek (ri-ri-ti és ti-ri-ri), triola. A negyed és nyolcad felütés, csonka ütem. A notáció helyes alkalmazása. A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése, váltakozó ütem. Ütemmutatók, ütemfajták: 6/8 és 3/8, alla breve.</p> <p>DALLAMI ELEMÉK: Új szolmizációs hangok: fi, szi, ri, tá. A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben. A notáció helyes alkalmazása. A dúr, moll hangsorok dallamfordulatai, a módális hangsorok jellegzetességei: dór, fríg, líd, mixolíd, eol.</p> <p>ZENEELMÉLETI ISMERETEK: Előjegyzések. Hangnemek 3# 3b-ig, a dúr és a párhuzamos moll fogalma, vezetőhang. Módális hangsorok: dór, fríg, líd, mixolíd és eol. További hangközök: t5, t4, k3, n3, k6, n6.</p> <p><i>Zenei írás-olvasás:</i> a tanult zenei elemek felhasználásával. A tanult dallam felismerése kottaképről. Kottaolvasás (betűkottás és ötvonalas) belső hallás segítségével, majd éneklés szolmizálva, illetve abszolút nevekkal. Énekelt vagy hangszeren megszólaltatott motívumok, dallamsorok lejegyzése betűkottával, illetve a vonalrendszerbe hangjegyekkel.</p> <p>FURULYÁZÁS: A tanult dalok, gyakorlatok megszólaltatása „C” szoprán furulyán, helyes technikával csoportosan és egyénileg is. A dallamokhoz tartozó új hangok fogása (kétvonalas oktáv és módosított hangok).</p> <p>NÉPZENE: Régi réteg és új stílus. A régi rétegű és új stílusú népdalok legfontosabb elemzési szempontjai: dallamvonal, sorszerkezet, kvintváltás, hangsor, szótagszám, előadásmód (parlando, rubato, tempo giusto), alkalmazkodó ritmus. Jeles napok, ünnepi szokások.</p>	<p>és jelek összefüggése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ritmusnév és gyakorlónév. Felütés, csonka ütem, váltakozó ütem, alla breve, 3/8, 6/8. Módosított hang: fi, szi, ri, tá. Előjegyzés 3# 3b-ig, dúr és moll, párhuzamos hangnemek, vezetőhang, dór, fríg, líd, mixolíd, eol. Hangköz: t5, t4, k3, n3, k6, n6. Dallamvonal, sorszerkezet, kvintváltás, hangsor, szótagszám, előadásmód, parlando, rubato, tempo giusto, alkalmazkodó ritmus.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zenére való figyelés képessége. Hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló figyelem képességének további fejlesztése. A hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A FIGYELEM KÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE: A figyelem időtartamának növelése hosszabb zenehallgatási anyag segítségével. Zenei megfigyelésre koncentráló feladatok.</p> <p>A HANGSZÍNHALLÁS ÉS A TÖBBSZÓLAMÚ HALLÁS FEJLESZTÉSE: Énekes hangfajok megkülönböztetése (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus). Hangszínhallás további fejlesztése új hangszerek megfigyeléséhez kapcsolódóan: tekerő, duda, oboa, klarinét, fagott, kürt, trombita, üstdob. Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában.</p> <p>INTELLEKTUÁLIS MUNKA: A formaérzék fejlesztése, zenei elemzés a következő fogalmak használatával: azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció) és különbözőség. Egyszerű forma ábrázolása formaképlettel vagy rajzzal. Ellentétpárok: dúr-moll. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyelése és magyarázata. A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. A dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb). A zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás). Természetábrázolás a zenében.</p> <p>NÉPZENE: Jeles napok, ünnepi szokások. Néptáncdialektusok, hangszeres népi tánczene.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> arányok, formák megfigyelése; szimmetria, aszimmetria; bábkészítés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekes hangfaj, tekerő, duda, oboa, klarinét, fagott, kürt, trombita, üstdob. Jeles nap, ünnepi szokás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret t 14 óra
Előzetes tudás	Figyelmes zenehallgatás. Eltérő zenei karakterek megkülönböztetése. Hangszínhallás és formaérzék. Ismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó népzenei és műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. A tanulók zeneértővé és hangverseny-látogatóvá nevelése a rendszeres zenehallgatás által.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan.</p> <p><i>Népzene:</i> A tanult népdalok, hangszeres népzene felvételei, népi hangszerek megismertetése felvételtől, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb.</p> <p><i>Cselekményes zene, programzene, daljáték</i> (DVD-, illetve videofelvételekről): Kodály Z.: Hány János Prokofjev, Sz.: Péter és a farkas Saint-Saëns, C.: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux) – részletek Smetana, B.: Moldva a „Hazám” ciklusból Britten, B.: A kis kéményseprő (The Little Sweep), in: Csináljunk operát! (Let’s Make an Opera), op. 45.</p> <p><i>Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:</i> Régi magyar táncok (Kájoni- és Vietoris-kódex) Trubadúr dallamok Jannequin, C.: A madarak éneke (Les chant des oiseaux) Morley, T.: Fyre, fyre Händel, G. F.: Vízi zene, D-dúr szvit – Allegro tétel Mozart, W. A.: A dúr szonáta, III. tétel Alla Turca Vivaldi, A.: A négy évszak – részletek Chopin, F.: „Esőcsepp” prelúd Liszt F.: A Villa d’Este szökőkútjai Strauss, J.: Kék Duna keringő, Radetzky induló Bartók B.: Gyermek- és női karok – Huszárnóta; Resteknek nótája;</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> zeneművek tartalma, cselekménye, szereplők jellemábrázolása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes zenék, programzenék dramatizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> környezetünk, növények és állatok, természeti jelenségek.</p>

<p>Csujogató</p> <p>Bartók B.: Mikrokozmosz – részletek</p> <p>Bartók B.: Negyvennégy duó két hegedűre – részletek</p> <p>Bartók B.: Magyar képek (zongoradarabok és zenekari átdolgozásuk)</p> <p>Dohnányi E.: Variációk egy gyermekdalra, op. 25.</p> <p>Kodály Z.: Gyermekek- és női karok – Angyalok és pásztorok; Új esztendőt köszöntő; Villó; Gergely-járás; Pünkösdlő; Zöld erdőben; Hegyi éjszakák I.</p> <p>Farkas F.: Régi magyar táncok a XVII. századból</p> <p>Kocsár M.: Téli alkony – Jó szánút, jó fejsze</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó).</p> <p>A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei téma, kíséret, énekes hangfaj, zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a év végén</p>	<p>Képesek a tanulók legalább 55 népzenei, 15 műzenei és 20 többszólamú művet emlékezetből, a–e” hangterjedelemben csoportosan, a népdalokat több versszakkal, csokorba rendezve is előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után és jelrendszerrel megtanulni.</p> <p>Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan többszólamú darabokat, kánonokat megszólaltatni.</p> <p>A tanulók énektechnikája, lapról olvasási készsége, harmonikus hallása alkalmassá teszi őket a magas szintű kórusmunkára.</p> <p>Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást.</p> <p>A 3/8-os és 6/8-os metrumot helyesen hangsúlyozzák.</p> <p>Ismerik a fi, szi, ri, tá módosított hangokat, a dúr és moll hangnemeket 3# 3b-ig, a párhuzamos moll, vezetőhang fogalmát.</p> <p>Ismerik a dór, fríg, líd, mixolíd és eol hangsorokat, a tiszta kvint és kvart, a kis és nagy terc, valamint a kis és nagy szext hangközöket.</p> <p>Felismerik, lejegyzik és megszólaltatják a tanult zenei elemeket (metrum, dinamikai jelzések, ritmus, dallam).</p> <p>Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és emlékezetből szolmizálják.</p> <p>Szolmizálva és abszolút nevekkkel éneklük a tanult dalok stílusában megszerkesztett dallamfordulatokat. Megfelelő előkészítés után hasonló dallamfordulatokat rögtönöznek.</p> <p>Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk.</p>
---	--

	<p>Helyes technikával és tiszta intonációval szólaltatják meg „C” szoprán furulyán a tanult dalokat, gyakorlatokat csoportosan és egyénileg is. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség) felismerik és meg tudják fogalmazni. Fejlődik hangszínhallásuk. Megkülönböztetik tekerő, duda, oboa, klarinét, fagott, kürt, trombita, üstdob hangszínét, valamint az énekes hangfajokat. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Zenehallgatásuk tudatos, figyelmesen hallgatják a zeneműveket. A zenehallgatásra kiválasztott művek közül 10-15 alkotást/műrészletet ismernek.</p>
--	---